

Юлія Попович,

аспірант,

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, вул. Коцюбинського, 2, Чернівці, 58000, Україна, e-mail: julichka91@ukr.net

УДК 070 (477) (092)

ІДЕЯ СОБОРНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ЧАСОПИСІ БУКОВИНИ «КАМЕНЯРІ» (1909–1914; 1921–1922)

У статті поставлено за мету дослідити, наскільки ідея соборності України знайшла своє відображення на сторінках газети «Каменярі». Одним з основних результатів дослідження є те, що «Каменярі» в складних суспільно-політичних умовах Буковини, в яких вона перебувала під владою Австро-Угорщини та у складі королівської Румунії, втілювали у життя свою програму, проводили своєрідну підготовчу роботу, щоб у майбутньому Буковина стала частиною однієї великої держави – України. Багато опублікованих матеріалів працювали на національну ідею. За восьмирічне життя «Каменярі» єднали українців своїми публікаціями, а саме: надавалася інформація про суспільне життя на всіх українських землях з орієнтацією на Київ як центр української державності; газета відводила місце для друку визначним авторам з України; У статті поставлено за мету дослідити, наскільки ідея соборності України знайшла своє відображення на сторінках газети «Каменярі». Одним з основних результатів дослідження є те, що «Каменярі» в складних суспільно-політичних умовах Буковини, в яких вона перебувала під владою Австро-Угорщини та у складі королівської Румунії, втілювали у життя свою програму, проводили своєрідну підготовчу роботу, щоб у майбутньому Буковина стала частиною однієї великої держави – України. Багато опублікованих матеріалів працювали на національну ідею. За восьмирічне життя «Каменярі» єднали українців своїми публікаціями, а саме: надавалася інформація про суспільне життя на всіх українських землях з орієнтацією на Київ як центр української державності; газета відводила місце для друку визначним авторам з України; скріплювала і живила українців Буковини духовно – через публікацію матеріалів на шевченківську тему; «Каменярі» єднали буковинців з Наддніпрянщиною через інформаційні, культурно-мистецькі статті про визначних діячів української культури; газета популяризувала соборницькі ідеї письменників з Буковини; редакція постійно інформувала про нові видання книг, періодики у Києві.

Ключові слова: соборність, періодика, часопис «Каменярі», преса Буковини.

Упродовж кількох століть Українська держава торувала нелегкий шлях до своєї соборності та незалежності. Особливим в україн-

ській історії виявився період кінця XIX – перших трьох десятиріч XX століття. Складність політичної, економічної, культурної ситуації полягала в тому, що українські землі територіально були розділеними і перебували під владою чужих держав. Не винятком була й споконвічно українська земля – Буковина. Понад чотириста років край, перебуваючи у складі Молдавського князівства, був відірваний від материнського лона, а з 1774 до 1918 року Буковина була однією з найвіддаленіших провінцій Австрійської держави, іменованої герцогством Буковина. Має рацію О. Добржанський, автор праці «Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст.» [7], коли пише, що історичні та геополітичні обставини в краї «суттєво відрізнялися не тільки від тогочасного становища Наддніпрянщини, але й сусідньої Галичини і не були сприятливими для збереження етнічної самобутності українського населення. Та народ вистояв, зберіг рідну мову, стародавні звичаї, почуття етнічної єдності з іншими українськими землями» [7, с. 8].

Відчуття і прагнення до єдності з кровними братами Галичини, Закарпаття і Наддніпрянської України для українців Буковини постійно залишалися на часі. В роки Першої світової війни, як зазначає А. Жуковський, «буковинські українці діяли на національно-політичному полі спільно з українцями з Галичини» [9, с. 93], адже в обох краях становище було складним, до того ж доводилося розпочинати боротьбу проти наступу румунів і поляків.

Внаслідок Першої світової війни Австро-Угорщина отримала поразку, чим скористалися українські збройні формування і 1 листопада 1918 р. взяли у Львові владу у свої руки, проголосивши Західноукраїнську Народну Республіку як самостійну державу. Буковинці ж, за розпорядженням Українського Крайового Комітету, провели у Чернівцях 3 листопада десятитисячне народне віче, яке задекларувало волю щодо об'єднання української частини Буковини із західноукраїнською державою і подальшою злукою із Великою Україною. Проте сонце єдності для українців Буковини світило недовго, 11 листопада війська королівської Румунії окупували край, українська влада вимушена була відступити.

Аналіз тернистої дороги Буковини до єдності з Україною потребує детального вивчення не лише з боку істориків, але й включення до цього процесу істориків літератури, мистецтвознавців і, звичайно ж, знавців української преси. Наважимося ствердити, що періодика Буковини останніх десятиріч XIX – початку XX ст. є прямим дзеркалом тих суспільно-історичних, культурно-освітніх подій, які мали місце в історичному русі українців краю до споконвічної мети – самоусвідом-

лення себе як єдиної нації у складі Соборної держави. З другого боку, важливо знати, яку ж роль відіграли українські періодичні видання буковинського краю на межі XIX – XX ст. у будівництві Української державності, зокрема ставимо за мету дослідити, наскільки ідея соборності знайшла своє відображення на сторінках газети «Каменярі» – фахового органу «Вільної організації українського учительства на Буковині».

Нині окремого комплексного дослідження щодо висвітлення проблеми соборності на сторінках буковинської преси австрійського періоду, у тому числі й в «Каменярах», не існує. Частково ця проблема порушена у працях таких дослідників, як А. Животко [8], А. Жуковський [9], А. Гречанюк [5], С. Кость [10], І. Михайлин [20], М. Тимошик [17], у колективній монографії за редакцією Д. Квітковського, Т. Бриндзана та А. Жуковського [1], монографіях М. Романюка [14, 15, 16], колективному дослідженні «Буковина. Історичний нарис» [2], монографії О. Добржанського [7] та ін.

Перш ніж вести мову про ідею соборності України на сторінках «Каменярів» звернемося до «Великого глумачного словника сучасної української мови» [3], щоб чіткіше зрозуміти значення терміна «соборність». Зокрема читаємо: «Соборний... 3. Об'єднаний; неподільний» [3, с. 1157].

Відомий сучасний дослідник української преси С. Кость вважає, що хоч з «проблеми соборності у минулому сторіччі появилися тисячі публікацій, єдиного визначення змісту поняття нема» [10]. Як аргумент, С. Кость наводить думки багатьох дослідників (І. Кедрина, С. Рудницького, Я. Дашкевича та ін.) щодо відтінків змістового наповнення цього поняття. Погоджуємося з тими трактуваннями вчених, що соборність – це далеко не географічне поняття, «воно має значно глибший і складніший зміст» [10, с. 6], адже поза межами України й понині залишаються українські етнічні території.

Творець ідеї незалежної соборної України, автор праці «Самостійна Україна» (1900) М. Міхновський писав: «Державна самостійність єсть головна умова існування націй, а державна незалежність єсть національним ідеалом в сфері міжнаціональних відносин» [12, с. 156]. Очевидно, слід додати, що ідея соборності – це те поняття, яке шліфувалося десятиліттями і стало основою для появи ідеї державної самостійності. Про те, як відбувався цей процес, мабуть, найкраще свідчить періодична преса.

Українська преса Буковини австрійського періоду є важливою складовою частиною загальноукраїнської преси. Вона розвивалася під безпосереднім впливом останньої і тих історичних процесів, які відбу-

валися на Буковині в часи австрійського панування, в Галичині та в Наддніпрянщині.

Важливу роль у формуванні проукраїнської суспільної думки на Буковині відіграв учительський фаховий пресовий орган – двотижневик «Каменярі». В історії «Каменярів» виділяємо два періоди: перший – 1909–1914 рр., другий – 1921–1922 рр. Шестирічна перерва у виході часопису пов’язана насамперед з фінансовими труднощами редакції та Першою світовою війною, а далі й з приходом у 1918 р. на Буковину румунської влади, цензура якої надзвичайно жорстко ставилася до української періодики.

Те, що «Каменярам» вдалося протриматися тривалий час, очевидно, треба завдячувати патріотичному складові редакції, яку очолювали в різні роки такі відомі педагоги і талановиті редактори, як Омелян Іваницький (1909, 1912, 1913 – № 1–4), Іларій Карбулицький (1910–1911, 1914), Остап Попович (1913 – № 5–20), Іван Данилевич (1921–1922). Серед членів редакції і постійних авторів були Д. Макогон, Л. Ясінчук, І. Бережан, І. Пилат, К. Данилюк. На шпальтах «Каменярів» друкувалися матеріали Михайла Грушевського, Володимира Антоновича, Миколи Євшана, Остапа Грицаця, Осипа Маковоя та ін. Через цензурні заборони багато дописувачів газети підписувалися псевдонімами чи криптонімами, або були анонімними.

«Каменярі» вперше прийшли до читача 8 квітня 1909 року і вже одразу стало зрозумілим, що газета наскрізь пронизана українським духом і має за мету працювати для об’єднання учительства на всіх українських землях, виховувати у читачів національні ідеали.

У редакційній статті «Наша організація» (1909. – Ч. 1. – С. 2–3), в якій мова йде про «Вільну організацію українського учительства на Буковині», зокрема читаємо: «Організація й постановила собі про те бути супроти поодиноких наших українсько-політичних партій зовсім безсторонною і супроти всіх партій однаково лояльною» (с. 3). Далі зазначається, що організація перш за все буде оберігати та відстоювати інтереси учительства – «наша організація є вольна і ні від якої політичної партії незалежна; вона не є служкою будьякої політичної партії і не буде нею [...], такою самою дорогою буде ступати й орган нашої організації «Каменярі»» (с. 3).

Як бачимо, у програмі організації українського учительства Буковини, як і її речника «Каменярів», не йшлося прямо щодо декларування єдності українських земель. Проте, за нашими спостереженнями, окремі публікації в часописі доводять протилежне. Зокрема, чимало редакційних статей були спрямовані насамперед на утвердження української нації, національної свідомості буковинців, а це працювало на

кінецьну мету – соборність українських земель і українців. Редакційні статті найчастіше друкувалися без імені автора і засвідчують високу публіцистичну майстерність членів редакції.

З перших років існування редакції газети увідомлювала, що «ми (українці – П.Ю.) мусимо стати людьми духа, духа, який обіймає всю область людського існування всіх часів і тим робом пізнає ціль людського буття, пізнає всі закони, на підставі яких приходять народи до великості [...]. Ми находимося на шляху нашого відродження!» (На шляху нашого відродження // Каменярі. – 1909. – Ч. 9/10. – С. 1).

У редакційній статті «Витай нам!» зазначається, що «Каменярі» у кожному числі постійно намагаються оздоровити кволий на той час «національний організм», поставити «національну справу на тривку підвалину» (1912. – Ч. 24. – С. 1). У цьому контексті О. Маковей в умовах піддавстрійської влади головним завданням української громади вважав «навчити нашу інтелігенцію рідної мови [...]; дати їй замість усяких иньших лектур свою; виховувати в нашім дусі, а не в німецькім; вказувати на те, що в нас є доброго і гарного, а не лиш у сусідів, щоби ми вкінці мали свою свідому родину [...]» (Ч. 3. – С.2).

Як спостерігаємо з редакційних статей, ставлення австрійських властей до проявів українського життя було лояльнішим, особливо це стає відчутним, коли перегорнемо сторінки «Каменярів» за 1921–1922 рр., під покровом Румунії. Чимало редакційних статей друкувалися з пропусками, де значилося «цензуровано». Відчувши короткочасний дух волі в часи ЗУНР та УНР, редакційні матеріали, що друкувалися в «Каменярах» другого періоду свого існування, носили більш демократичний і національно наступальний характер.

Упродовж 1921–1922 рр. майже в кожному числі «Каменярів» у редакційних статтях порушувалася проблема румунізації українського населення Буковини. Нестерпне гноблення з боку румунських властей змушувало мешканців чинити опір. Так в інформаційній статті «Українське віче в Чернівцях» (1922. – Ч. 20-21. – С. 1) повідомлялося, що 16 липня 1922 р. у Народному домі відбулося віче проти румунізації. На ньому прийнято резолюцію, в якій зазначалося, що «опираючися на висловлене право самовизначення нації, протестує [віче – П.Ю.] проти нестерпного гноблення українського населення румунською владою на національно-культурнім, політичнім і економічнім полі, [...] протестує проти введення румунської внутрішньої і зовнішньої урядової мови в усіх українських народних школах...».

Отже, «Каменярі» не тільки викривали політику румунської влади, але й водночас, використовуючи за гасло назву вірша Б. Грінченка

«До праці!», наставляли: «Тільки працею мозольною, чорною працею ми зможемо скинути із себе ярмо неволі» (1922. – Ч. 27. – С.1).

Шлях до єдності українських земель «Каменярі» бачили й через публікацію на своїх шпальтах матеріалів, які несли інформацію про суспільно-політичне життя на всіх українських землях. З-поміж оприлюднених матеріалів виділяємо серію публікацій визначного українського історика і політика Михайла Грушевського. Так у 13-14 числах часопису за 1909 рік вміщено статтю «На українські теми» з підзаголовком «Два роки галицької політики», у якій автор одним абзацом охарактеризував соціально-політичне життя на підросійській Україні як таке, що його «залягла собі хмара, заступила світ і сонце від Амура до Дуная [...]». Зрівняно всіх під п'ятою реакції, і українське жите – се сіра пляма серед одної великої сірої хляпанини [...]». Складність соціального ж становища в підавстрійській Україні політик вбачає у тому, що «штабовці української політики побачили себе на чолі сильної армії, з якою можна було зробити багато». Проте так не сталося, і винні в тому самі ж доморошені керівники галицької адміністрації і посли, що обиралися до Сейму в 1908 р. Певним продовженням згаданої публікації є стаття М. Грушевського «Реальна політика на галицькім ґрунті» (1909. – Ч. 15/16). «Каменярі» не тільки знайомили читачів з працями М. Грушевського, але й подавали відомості про нього. Зокрема чеський журнал «Slovansky Prehled» (1909. – Ч. 4. – С. 163–167) опублікував життєво-творчий портрет М. Грушевського авторства чеського вченого Карела Кадлеця. Український переклад цієї праці здійснив професор Чернівецького університету Зенон Кузеля. Важливим є те, що автор знайомить читачів із конкретним внеском М. Грушевського у розбудову української державності, відзначає зокрема й значення М. Грушевського для культурно-національного розвитку Західної України в другій половині XIX ст. Якщо вплив Т. Шевченка на національний розвиток Західної України мав характер національно-літературний, М. Драгоманова – соціально-політичний, то вплив М. Грушевського мав національно-культурний характер. К. Кадлец справедливо вважає М. Грушевського найбільш заслуженим борцем за права українського народу, адже він «перший розвинув українське питання в цілім его об'ємі, перший виступив з науковим уаргументованем стремлінь українського народу та почав організацію українського руху» (1909. – Ч. 17. – С. 1–2).

Постійним автором «Каменярів» був один із членів редакційного комітету – талановитий журналіст і педагог Лев Ясінчук. Його публікації стосувалися політичного життя, проблем культури, шкільництва. Добру майстерність нарисовця і вміння спостерігати Л. Ясінчук виявив у серії публікацій під заголовком «З дороги» (1912. – Ч. 17/18,

21, 22, 24). Це нариси-враження від подорожі автора півднем та центральними територіями України, з яких читачі газети мали можливі заочно наблизитися до історії і культури таких міст, як Одеса, Севастополь, Ялта, Бахчисарай, Сімферополь, Полтава, Київ.

Тематична палітра «Каменярів», як простежуємо за роками видання, була надзвичайно різноманітною. Однією з важливих тем в реалізації редакційної політики вважаємо шевченківську тему, яка духовно єднала Буковину з Україною. Вона ж, в свою чергу, включає інформаційно-критичні статті, інформаційні замітки про вшанування Кобзаря та бібліографічні рекламні замітки про вихід його творів. Як правило, шевченківські матеріали частіше з'являлися в газеті у березневі дні, до яких редакція вишукувала цікаві факти з життя і творчості поета, що знаходили своє втілення у формі редакційних статей. 10 березня 1911 року українці всіх земель вшанували 50-ті роковини з дня смерті національного пророка. З цього приводу на першій сторінці «Каменярів» (1911. – Ч. 5. – С. 1) вміщено статтю (очевидно, редакційну) «Великі роковини». Заголовок привертає увагу великим розміром та жирністю шрифту. Стаття в цілому пройнята закликком, спонукуванням до читання і пізнання творів Т. Шевченка. В народі ширити слово поета покликана інтелігенція, від неї ще зі шкільної лави «наш брат» повинен почути те, «що повинно єго піднести на дусі, що повинно скрипити в нім віру в світлішу будучність України». Стаття підсумовується думкою, що коли українська громада глибоко повірить в те, що Т. Шевченко «писав своєю кров'ю», то й тоді на Шевченківських святах залунає «воскресна пісня «Ще не вмерла Україна», не відрекламована по нотах а відчута душею й серцем». Підвальна частина першої сторінки часопису, у якій вміщена стаття, завершується реченням-закликом «Ширіть твори Шевченка від хати до хати!», що виділяється жирним шрифтом.

У 50-ті роковини смерті Т. Шевченка його образ був настільки живим у пам'яті народу, що про нього ходили легенди, ніби він не помер, а 1861 року ховали порожню домовину. Саме про таке йдеться у статті Антіна Лютницького, передрукованої «Каменярами» (1909. – Ч. 9 і 10. – 25 серп.) із всеукраїнської газети «Рада». Привертає увагу й передрук із львівського літературно-наукового журналу «Неділя» статті редактора цього видання В. Щурата «Шевченків «Буквар» (1911. – Ч. 6. – С. 4–5). Ця публікація мала надто важливе значення для популяризації імені Кобзаря на Буковині, зокрема його втіленої у життя мрії – виданого у Петербурзі на початку 1861 року «Букваря южнорусского». Насправді це була своєрідна рецензія, у якій автор детально познайомив читачів з непростю історією підготовки та видання «Букваря...».

1921 рік – це рік відзначення 60-х роковин від дня смерті Т. Шевченка. «Каменярі» не обійшли увагою цієї знаменної дати. У невеликій анонімній статті «Уривок із характеристики творів Т. Шевченка» роль поета для України порівнюється з місією Христа в історії людства: «Сьогодні завдячує сему генієви Соборна Україна своє відродження – він перший оживив її, перший зазначив їй поважне місце в пантеоні славянських націй [...]. Як Христос колись, так являється Шевченко зачитником покривджених» (1921. – Ч. 8. – С.6).

На сторінках «Каменярів» (1922. – Ч. 9. – С. 2–3) віднаходимо й невеличке оповідання «На Шевченковій могилі», підписане криптонімом П-чук. Воно несло у собі важливий виховний потенціал для тих, хто хотів вибороти для України самостійність. Із короткого сюжету стає зрозумілим, чому двоє побратимів темної осінньої ночі приходять на кручі Дніпра до могили Тараса. Юнаки у цьому святому для кожного українця місці складають присягу на вірність Вітчизні, звертаючись до Пророка з такими словами: «Батьку, ти нас навчив бути Українцями, – навчи ж захищати це ім'я» (с. 2).

Варто відзначити, що редакція «Каменярів» по рахубині збирала будь-яку інформацію, що була пов'язана з іменем Т. Шевченка. Маємо на увазі насамперед анонсування Шевченківських заходів (1921. – Ч. 4. – С. 3), повідомлення про перенесення «Свята Шевченка» на інший день (1921. – Ч. 5. – С. 7), інформаційні замітки про відзначення Шевченківських свят у Чернівцях (1912. – Ч. 10. – С. 8), у буковинському селі Вікно (1912. – Ч. 8. – С. 7; 1914. – Ч. 7. – С. 8), заходи українського військового комітету та академічного товариства «Січ» у Відні (1922. – Ч. 9. – С. 8). Не залишилися поза увагою редакції публікації про Шевченківські дні на сторінках чернівецьких німецькомовних газет «Czernowitzer Allgemeine» (15.04.1921) та «Czernowitzer Allgemeine Zeitung» (1921. – Ч. 7. – С. 5–6). Короткі інформаційні матеріали друкувалися переважно без заголовків під рубрикою «Всячина».

Отже, Шевченківська тема на шпальтах «Каменярів» посіла важливе місце і сприяла зростанню національної свідомості мешканців буковинського краю. Образ Кобзаря поставав як символ єдності українців Сходу і Заходу України.

Редакційний склад «Каменярів» у своїх програмових завданнях щодо зміцнення національної свідомості української інтелігенції Буковини і загалом населення особливої ваги надавав популяризації української книги, всеукраїнських газет, журналів тощо. Таким чином газета орієнтувала читачів на всеукраїнську національну думку.

Підсумовуючи, зазначимо, що «Каменярі» в складних суспільно-політичних умовах Буковини, в яких вона перебувала під владою

Австро-Угорщини та у складі королівської Румунії, втілювали свою програму, проводили своєрідну підготовчу роботу, щоб у майбутньому Буковина стала частиною однієї великої держави – України. Багато матеріалів «працювали» на національну ідею. Як підкреслював А. Жуковський, єднання українців починалося на літературному рівні, а вже згодом і в політичній площині. За восьмирічне життя «Каменярі» єднали українців своїми публікаціями, а саме: 1) надавалася інформація про суспільне життя на всіх українських землях з орієнтацією на Київ як центр української державності; 2) газета відводила місце для друку визначним авторам з України (М. Грушевський та ін.); 3) шевченківська тема – це те, що скріплювало і живило українців Буковини духовно, змушувало самоусвідомлюватись; 4) «Каменярі» єднали буковинців з Наддніпрянщиною через інформаційні, критичні статті про визначних діячів української культури (Б. Грінченко, М. Лисенко, М. Коцюбинський та ін.); 5) газета популяризувала соборницькі ідеї письменників з Буковини, про них дізнавалися й по той бік Дніпра; 6) редакція інформувала про нові видання в Києві і, навпаки – про вихід українських книг у Чернівцях, подавала їх критичні огляди; 7) часопис постійно заохочував читачів до передплати періодичних видань Наддніпрянщини, Галичини, повідомляв про появу нових газет та журналів на американському континенті, тим стверджуючи: українці духовно єдині у всьому світі.

1. Буковина. Її минуле і сучасне / під ред. Д. Квітковського, Т. Бриндзана, А. Жуковського. – Париж-Філядельфія-Дітройт : Зелена Буковина, 1956. – 955 с.

2. Буковина: історичний нарис. – Чернівці: Зелена Буковина, 1998. – 416 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Автор, керівник проекту та головний редактор В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.

4. Гетьманець М.Ф. Сучасний словник літератури і журналістики / М.Ф. Гетьманець, І.Л. Михайлин – Х.: Прапор, 2009. – 384с.

5. Гречанюк А. Газета «Буковина» та її роль у громадському й літературному житті краю / А. Гречанюк // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. – 2000. – Вип. 87. – С. 61–65.

6. Дей О. І. Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.) / О. І. Дей. – К.: Наукова думка, 1969. – 559 с.

7. Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини XIX – початку XX ст. / О. Добржанський. – Чернівці: Золоті литаври, 1999. – 574 с.

8. Животко А. Історія української преси / упоряд., авт. іст.-біогр. нарис у та приміт. М. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 1999. – 326 с.

9. Жуковський А. Історія Буковини. Частина друга, після 1774 р. / Аркадій Жуковський. – Чернівці: ВС «Час», 1993. – 223 с.

10. Кость С. Ідея соборності як методологічна засада західноукраїнської преси першої половини ХХ ст. [Електронний ресурс] / С. Кость // Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/publications/visnyk27/Statti27_Kost.htm – 2005.

11. Михайлин І. Історія української журналістики: Книга перша. Підручник / І. Михайлин. – Харків: ХІФТ, 2000. – 279 с.

12. Міхновський Микола. Самостійна Україна / Микола Міхновський // Націоналізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2000. – 855 с.

13. Погребенник Ф. Юрій Федькович і газета «Буковина» / Ф. Погребенник // Радянське літературознавство. – 1966. - №4. – С. 41-46.

14. Романюк М.М. Українська преса Північної Буковини (1918–1940рр.) / М.М. Романюк. – Львів: ВЦ «Фенікс», 1996. – 194 с.

15. Романюк М.М., Галушко М.В. Українські часописи Північної Буковини (1870–1940рр.): Історико-бібліографічне дослідження / М.М. Романюк, М.В. Галушко. – Львів: Фенікс, 1999. – 428 с.

16. Романюк М. Українська преса Північної Буковини як джерело вивчення суспільно-політичного життя краю (1870–1940) / М.М. Романюк. – Львів: Фенікс, 2000. – 588 с.

17. Тимошик М. Історія видавничої справи: Підручник. – 2-ге вид., виправлене / М. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2007. – 496 с.

18. Українська літературна енциклопедія: в 5 т. – К.: Голов. ред. УРЕ ім. М.П. Бажана, 1990. – Т. 2. – 576 с.

1. Bukovyna. Yiyi mynule i suchasne / Pid red. D.Kvitkovs'koho, T.Bryndzana, A.Zhukovs'koho. – Paryzh-Filyadel'fiya-Ditroyt: Zelena Bukovyna, 1956. – 955 p.

2. Bukovyna: istorychnyy narys. – Chernivtsi: Zelena Bukovyna, 1998. – 416 s.

3. Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy / Avtor, kerivnyk proektu ta holovnyy redaktor V. T. Busel. – K.; Irpin': VTF «Perun», 2002. – 1440 p.

4. Het'manets' M. F. Suchasnyy slovnyk literatury i zhurnalistyky / M. F. Het'manets', I. L. Mykhaylyn – Kh.: Prapor, 2009. – 384 p.

5. Hrechanyuk A. Hazeta «Bukovyna» ta yiyi rol' u hromads'komu y literaturnomu zhytti krayu / A. Hrechanyuk // Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Slov'ianska filolohiia. – 2000. –Vyp. 87. – P. 61–65.

6. Dey O.I. Slovnyk ukrayins'kykh psevdonimiv ta kryptonimiv (XVI–XX st.) / O. I. Dey. – K.: Naukova dumka, 1969. – 559 p.

7. Dobrzhans'kyy O. Natsional'nyy rukh ukrayintsiv Bukovyny druhoiy polovyny KhKh – pochatku KhKh st. / O. Dobrzhans'kyy. – Chernivtsi: Zoloti lytavry, 1999. – 574 p.

8. Zhyvotko A. Istoriya ukrayins'koyi presy / Uporyad., avt. ist.-biohr. narysu ta prymit. M. Tymoshyk. – K. : Nasha kul'tura i nauka, 1999. – 326 s.

9. Zhukovs'kyy A. Istoriya Bukovyny. Chastyna druha, pislya 1774 r. / Arkadiy Zhukovs'kyy. – Chernivtsi: VS «Chas», 1993. – 223 p.

10. Kost' S. Ideya sobornosti yak metodolohichna zasada zakhidnoukrayins'koyi presy pershoiy polovyny KhKh st. [Elektronnyy resurs] / S. Kost' // Rezhym dostupu: http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/publications/visnyk27/Statti27_Kost.htm – 2005.

11. Mykhaylyn I. Istoriya ukrayins'koyi zhurnalistyky: Knyha persha. Pidruchnyk / I. Mykhaylyn. – Kharkiv : KhIFT, 2000. – 279 p.

12. Mikhnovs'kyy Mykola. Samostiyna Ukrayina / Mykola Mikhnovs'kyy // Natsionalizm. Antolohiya. – K. : Smoloskyp, 2000. – 855 p.

13. Pohrebennyk F. Yuriy Fed'kovych i hazeta «Bukovyna» / F. Pohrebennyk // Radyans'ke literaturoznavstvo. – 1966. – № 4. – P. 41-46.

14. Romanyuk M.M. Ukrayins'ka presa Pivnichnoyi Bukovyny (1918-1940rr.) / M.M. Romanyuk. – L'viv : VTs «Feniks», 1996. – 194 p.

15. Romanyuk M.M., Halushko M.V. Ukrayins'ki chasopysy Pivnichnoyi Bukovyny (1870-1940rr.): Istoryko-bibliohrafichne doslidzhennya / M.M. Romanyuk, M.V. Halushko. – L'viv : Feniks, 1999. – 428 p.

16. Romanyuk M. Ukrayins'ka presa Pivnichnoyi Bukovyny yak dzherelo vyvchennya suspil'no-politychnoho zhyttya krayu (1870–1940) / M. M. Romanyuk. – L'viv : Feniks, 2000. – 588 p.

17. Tymoshyk M. Istoriya vydavnychoyi spravy: Pidruchnyk. – 2-he vyd., vypravlene / M. Tymoshyk. – K. : Nasha kul'tura i nauka, 2007. – 496 p.

18. Ukrayins'ka literaturna Entsyklopediya: V. 5 t. – K. : Holov. red. URE im. M.P. Bazhana, 1990. – T. 2. – 576 p.

UDC 070 (477) (092)

The idea of unification in the Bukovynian ukrainian newspaper «Kameniari» (1909–1914; 1921–1922)

Julia Popovych, PhD student,

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, 2 Kotsjubynskiy Str. Chernivtsi 58012, Ukraine, e-mail: julichka91@ukr.net

The article aims at investigating the way the idea of Ukraine unification was reflected in the newspaper «Kameniari». One of the main results of the research is that in difficult socio-political conditions of Bukovyna, when it was under the Austro-Hungarian Empire and a part of the royal Romania, «Kameniari» embodied in life their program, conducted a kind of preparatory work so that in the future Bukovyna might become a part of one big country – Ukraine. Many published materials worked for the national idea. During eight years of their life «Kameniari»

united the Ukrainians by their publications, namely, provided information about social life all over Ukrainian lands with a focus on Kyiv as the center of Ukrainian statehood; the newspaper published works of outstanding authors from Ukraine, strengthened and gave life to Bukovynian ukrainians spiritually – through the publication of materials on Shevchenko topic. «Kameniari» united Bukovynian people with Naddniprorianshchyna with the help of informational, cultural, and artistic articles about prominent figures of Ukrainian culture. The newspaper popularized the unificational ideas of writers from Bukovyna; editorial continuously informed about new books, periodicals in Kiev.

Key words: *unification, periodicals, newspaper «Kameniari», the press of Bukovyna.*

Идея соборности в украинской часописи Буковины «Каменяри» (1909–1914; 1921–1922)

Юлия Попович, аспирант

В статье поставлена цель исследовать насколько идея соборности Украины нашла свое отражение на страницах газеты «Каменяри». Одним из основных результатов исследования является то, что «Каменяри» в сложных общественно-политических условиях Буковины, в которых она находилась под властью Австро-Венгрии и в составе королевской Румынии, воплощали в жизнь свою программу, проводили своеобразную подготовительную работу, чтобы в будущем Буковина стала частью одной большой страны – Украины. Многие опубликованные материалы работали на национальную идею. По восьмилетней жизни «Каменяри» объединили украинский народ своими публикациями, а именно: предоставлялась информация об общественной жизни на всех украинских землях с ориентацией на Киев как центр украинской государственности; газета отводила место для печати выдающимся авторам из Украины; скрепляла и питала украинскую Буковину духовно – через публикации материалов на шевченковскую тему; «Каменяри» объединяли буковинцев с Надднепряниной через информационные, культурно-художественные статьи о выдающихся деятелях украинской культуры; газета популяризировала соборницькие идеи писателей из Буковины; редакция постоянно информировала о новых изданиях книг, периодики в Киеве.

Ключевые слова: *соборность, периодика, журнал «Каменяри», пресса Буковины.*